

Nedrustning för ökad säkerhet

En rättvis värld är möjlig

Innehållsförteckning

Nedrustning för ökad säkerhet	3
Avveckling av kärnvapen – ett ökat ansvar för Sverige och EU	4
Program för ett aktivt nedrustningsarbete	6

Rapporten är en del i det internationella rådslagsarbetet från Socialdemokraterna. Våra rapporter innehåller förslag som ska diskuteras under hösten 2008.

Det internationella rådslagsarbetet leds av Jan Eliasson och Margot Wallström. I rådslagsgruppen ingår också: Urban Ahlin, Lena Hjelm-Wallén, Göran Färm, Veronica Palm, Leif Pagrotsky, Björn von Sydow, Laila Naraghi, Kent Härstedt och Liselotte Lenberg.

Har du synpunkter? Skicka dina kommentarer och förslag till:

varlden@sap.se eller besök oss på www.socialdemokraterna.se

Rådslag Världen

Socialdemokraterna

105 60 Stockholm

Nedrustning för ökad säkerhet

Vår vision är en internationell ordning utan kärnvapen där fred och säkerhet kan upprätthållas med minskade militärutgifter och där våra gemensamma resurser bättre kan användas för att ge människor större frihet och ett bättre liv. Världen behöver en nystart för nedrustning och avmilitarisering.

Denna rapport kommer att fokusera på nedrustning av kärnvapen.

Det finns idag en växande insikt om att säkerheten är odelbar och aldrig kan vinnas på någon annans bekostnad. Det finns också ett ömsesidigt beroende mellan fred, ekonomisk och social utveckling och mänskliga rättigheter. Det är idag otänkbart med väpnade konflikter mellan EU:s medlemsländer. Dock har den politiska avspänningen mellan öst och väst och i flera regionala konflikter inte lyckats bryta den internationella trenden av återigen ökade militära utgifter. I stället för att överföra resurser till civil samhällsbyggnad väljer stater i stor utsträckning dessutom att möta icke-militära hot med militära medel.

Samtidigt ser vi en utveckling mot att andra vapen än traditionellt militära kan användas för att slå ut viktiga samhällsfunktioner, skapa instabilitet och skada tilltron till det öppna samhället. Det är inte bara stater utan i allt högre utsträckning grupper och enskilda som står för dessa hot. Genom att till exempel skada elförsörjning, telekommunikationer, IT-system inom sjukvård och bankväsende kan samhället och ytterst demokratin skadas.

Vårt dagliga beroende av högteknologiska system är en stor säkerhetspolitisk utmaning. Människors säkerhet kan i dag hotas genom angrepp i syfte att skada centrala värden och funktioner, och genom hot som är gränsöverskridande och kan drabba utan förvarning. Denna realitet gör det angeläget att uppmärksamma det militära försvarets begränsningar och behovet av militär nedrustning för att möta vår tids säkerhets- och överlevnadshot. Länder kan inte bygga isolerade säkerhetszoner. Sverige måste kunna leva upp till en fördjupad internationell solidaritet, inte minst inom ramen för EU.

Avveckling av kärnvapen – ett ökat ansvar för Sverige och EU

I en tid när den europeiska kontinenten upplever mer av samarbete, integration och stabil fred än någonsin tidigare, är det absurt att Europa ska vara regionen med överlägset flest kärnvapen. Innehav av kärnvapen får inte bli en fråga för enbart nationella avgöranden.

Frågan om massförstörelsevapen och det hot de utgör mot vår trygghet är mer aktuell än på länge. Hela världen följer den oroande utvecklingen i Pakistan, Iran, Israel, Indien och Nordkorea. Arbetet för nedrustning och avspänning måste intensifieras.

Sverige har en roll att spela och vi föreslår en rad åtgärder. Den nationella arenan är dock begränsad. Därför vill vi socialdemokrater betona EU:s möjligheter att agera. På samma sätt som EU ställer upp utsläppsmål i klimatpolitiken är det rimligt att EU också utarbetar en plan för minskning av antalet kärnvapen. Unionen i sig kan till exempel inte påta sig ansvaret att kärnvapenmakter inte placerar ut kärnvapen på utländskt territorium, men vi vill uppmana EU:s medlemsländer att agera.

Det är oacceptabelt att de globala ansträngningarna för vapenbegränsningar och nedrustning stagnerat. FN:s nedrustningskonferens i Genève har de senaste tio åren inte ens antagit ett arbetsprogram. För att dödläget ska kunna brytas bör Sverige verka för att nedrustningskonferensen kan fatta beslut om sin dagordning med tvåtredjedelsmajoritet. Dessutom bör Sveriges riksdag anta ett övergripande handlingsprogram för nedrustning som ska syfta till ett toppmöte om nedrustning inom FN:s ram inom en treårsperiod.

I icke-spridningsavtalet (NPT) förbinder sig kärnvapenstaterna att inte överlåta kärnvapen, eller kunskap om kärnvapen och kärnvapenteknologi, till andra stater. Samtidigt lovar övriga stater att inte skaffa kärnvapen. I avtalet förbinder sig de länder som har kärnvapen också att arbeta för en fullständig kärnvapennedrustning. Den tredje delen av arbetet handlar om anslutna länders rätt till civil kärnteknik.

NPT är satt under stor press. Världen är i stort behov av nya initiativ i nedrustnings- och kontrollarbetet, samtidigt som det för oss socialdemokrater är viktigt att NPT stärks och att de utfästelser som är gjorda i avtalet förverkligas. Sverige bör därför erbjuda sig att vara värd för och bekosta ett sekretariat för NPT.

Målet måste vara en fullständig avveckling av massförstörelsevapen, såväl biologiska och kemiska som nukleära. Att förhindra spridning är en viktig del av nedrustningsarbetet. För att nå detta måste kärnvapenmakterna omedelbart börja minska sitt innehav. Det ligger i mänsklighetens och världssamfundets intresse för överlevnad och gemensam säkerhet att alla kärnvapen elimineras.

Den fortgående kärnvapenmoderniseringen innebär ett ohyggligt slöseri med resurser. Tusentals miljarder kronor investeras i dessa det kalla krigets maktvapen, avsedda för avskräckning och hot om total förgörelse. Det är ett oansvarigt resursslöseri, som hotar allas vår säkerhet.

Ryssland höjer tonläget och talar om att kärnvapenbestycka sin Östersjöflotta. EU-medlemmarna Frankrike och Storbritannien har sagt att deras kärnvapen nu har som funktion att avskräcka länder som samarbetar med terrorister. Detta, liksom USA:s beslut att satsa på nya minikärnvapen samt initiativet att utrusta verksamma u-båtar med en kombination av kärnvapen och konventionella vapen, är allvarliga steg i fel riktning. Det bidrar dessutom till att cementera ett ”kalla-krigstänkande”.

Till detta kommer att ett antal länder som inte tidigare var kärnvapenmakter nu skaffat sig kärnvapen. Risker för ytterligare spridning även i fortsättningen är stor. Därför är det viktigt att IAEA, Internationella atomenergiorganet, stärks och ges rätt till fullständig insyn i all kärnteknik.

Sverige har vetorätt i NSG (Nuclear Suppliers Group), som är den organisation som måste godkänna avtalet mellan USA och Indien. Å ena sidan riskerar en sådan överenskommelse vara förödande för NPT-avtalets framtid och ett svenskt veto kan vara nödvändigt. Å andra sidan måste detta ställas mot bland annat det faktum att det är osannolikt att Indien eller Pakistan någonsin kommer att ansluta sig till NPT. Om överenskommelsen åtminstone delvis kan få Indien under starka internationella kontrollregimer är det en fördel. Det är allvarligt att regeringen ännu inte velat ta en ordentlig diskussion om Sveriges vägval i NSG. Om regeringen godkänner avtalet kräver vi socialdemokrater att ett villkor måste vara att allt nukleärt samarbete med Indien omedelbart upphör i det fall Indien genomför en ny provsprängning.

Kärnvapenmoderniseringen innebär ett ohyggligt slöseri med ekonomiska och mänskliga resurser, som i stället borde användas till att skapa större global rättvisa och en säkrare och mer hållbar värld. Världens samlade militära utgifter för 2006 var mer än 1200 miljarder dollar enligt SIPRI, Stockholms fredsforskningsinstitut. Samma år uppgick enligt OECD biståndet till cirka 100 miljarder dollar, varav bara ungefär hälften gick till fattigdomsbekämpning.

I Sverige har socialdemokratiska regeringar uppnått en relation mellan bistånd och militära utgifter på 1 till 1,5. Bland NATO:s medlemsländer återspeglas det globala genomsnittet, det vill säga de militära utgifterna är cirka 10 gånger större än biståndet.

Vi socialdemokrater vill verka för ett internationellt mål för en mer rimlig och utvecklingsfrämjande relation mellan militära utgifter och investeringarna för att nå FN:s millenniemål.

Program för ett aktivt nedrustningsarbete

Vi socialdemokrater vill arbeta med följande tolvpunktsprogram för nedrustning.

1. Massiva påtryckningar i alla relevanta internationella fora för att få de erkända kärnvapenstaterna att nedrusta sina arsenaler

NPT-avtalet föreskriver att inga andra stater än de fem erkända får anskaffa kärnvapen, under förutsättning att dessa fem avrustar sina arsenaler. Så länge de fem inte genomför en medveten och planerad nedrustning riskerar vi att inte heller andra länder kommer att respektera NPT-avtalet.

2. Internationellt förbud mot klusterbomber

Osloprocessen samlar nu över 130 länder i arbetet för ett internationellt förbud mot klustervapen. Vi kräver att regeringen verkställer riksdagens enhälliga beslut från våren 2007 att Sverige ska verka för ett sådant förbud. Vi socialdemokrater vill också att Sverige skriver under den konvention om ett internationellt förbud mot klustervapen som framförhandlades inom ramen för Osloprocessen.

3. Agera i Nuclear Suppliers Group (NSG)

Nuclear Suppliers Group (NSG) ska godkänna avtalet om överföring av kärnteknik mellan USA och Indien. Det är allvarligt att regeringen ännu inte velat ta en ordentlig diskussion om Sveriges vägval i NSG. Om regeringen godkänner avtalet kräver vi att ett villkor måste vara att allt nukleärt samarbete med Indien upphör om landet genomför en ny provsprängning.

4. Förnyad kraft till arbetet i Ny Agenda-koalitionen

Arbetet i Ny Agenda-koalitionen har stannat av under senare år. Sverige måste vara pådrivande för att aktivera samarbetet och öka samverkan med andra länder som Tyskland, Japan och Australien.

5. Öka trycket inför kommande NPT-översynskonferens

Som en förberedelse för nästa översynskonferens inom ramen för NPT 2010 måste Sverige nu öka sina aktiviteter för att bidra till att konferensen kan leda till konkreta resultat.

6. Hindra att höganrikt uran kommer i fel händer

En mängd gamla sovjetiska kärnvapen och höganrikt uran befinner sig fortfarande utanför tillräcklig kontroll. Därför måste arbetet med att förhindra att höganrikt uran kommer på villovägar förstärkas.

7. Värna kompetensen på SIPRI

Regeringen skär ned anslagen till Stockholms fredsforskningsinstitut, SIPRI. Vi vill i stället satsa mer på detta institut som är väl känt och aktat i världen för sin forskning och kompetens i nedrustnings- och fredsfrågor.

8. Erbjud värdskap för NPT-sekretariat

Sverige bör erbjuda sig att vara värd för och bekosta ett sekretariat för icke-spridningsfördraget, NPT.

9. Agera för att kärnvapen inte placeras på utländskt territorium

Sverige bör driva att alla kärnvapenmakter åtar sig att inte placera ut någon form av kärnvapen på utländskt territorium.

10. Verka för att bryta dödläget i nedrustningskonferensen i Genève

Sverige bör driva att EU ska verka för att nedrustningskonferensen i Genève kan fatta beslut om sin dagordning med tvåtredjedelsmajoritet för att bryta det nuvarande dödläget i konferensen.

11. Anta handlingsprogram för nedrustning

Regeringen bör anta ett övergripande handlingsprogram för nedrustning som ska syfta till att ett toppmöte om nedrustning äger rum inom FN:s ram inom en treårsperiod, i enlighet med Blixkommissionens rekommendationer.

12. Öka opinionstrycket och sätt Sverige på kartan

Det offentliga samtalet om nedrustning har nära nog tystat. Vi vill bidra till att öka opinionstrycket för att uppnå visionen om en kärnvapenfri värld.

